

D E O D U C E

Meditatio Sanctæ Epistolæ,
FESTI
ASCENSIONIS
CHRISTI.

Additis S. Patrum dictis, Quæstio-
numq; aliquotdecisione, ad uberiores textus, cum o-
pus est, explicationem, & Heterodoxorum refutationem,

Q U A M

In Regia Aboënsi Academia,

P R E S I D E

DN. ÆSCHILLO PETRÆO,

S. S. Theolog. Doctore & Episcopo Abëonsi,

Examini subijcit, in Auditorio Majori, horis solitis

Ad diem 22. Junij, Anni 1653.

JSAACUS MATHIÆ TAMMELINUS,
FINLANDUS.

Lyra in hunc locum,

De omnibus: videlicet de pertinentibus ad Christi conceptionem, nativitatem, vitam
& mortem, resurrectionem & ascensionem.

Beda in hunc locum,

Ad institendam fidem suæ resurrectionis, sæpius quoque Apostolis post resurrectio-
nem apprensus cibum sumit, carnem suam palpandam exhibet, sed per myster-
rium huius conversationis significat se impleturum quod promiserat, Matth.
28. Ecce ego vobiscum suam usque ad consummationem seculi.

A B O Æ,

Excusa Typis Acad. apud Viduam Petri Wald. An. 1653.

Multiplici eruditione, eruditâ pietate & rerum Experientia Reverendis Humanissimis & politissimis

VIRIS ac DOMINIS.

**Dn. NICOLAO MAGNI HAMMAR-
MANNŌ** Præposito in Sommero Dignissimo,
promotori & Meccœnati, summâ animi Reve-
rentiâ jugiter de venerando.

Dn. JOHANNI PETRI pastori in
Loimajocki fidelissimo Fautori & benefactori
suo honorando.

Dn. LAURENTIO PETRI ABOICO,
Ecclesiæ quæ Deo in Tammela colligitur Pastori
vigilantissimo Patri charissimo.

Dn. JONÆ NICOLAI Illust. & Generosissimi
Comitiss. Catharinæ Oxenstierna Logistæ
circumspectissimo.

Dn. OLAO JOHANNIS Generosissimæ
Dnæ. Catharinæ Oxenstierna in Zockis Lemsiöholm &
Zappilaredituum præfecto attentissimo.

*Sacrum hoc Exerctium Academicum in debita
subjectonis, observantia & gratitudinis indi-
ctum certissimum, licet dicatumq; cupit
& offert.*

Isaacus Tammelinus

Resp.

MEDITATIO TEXTUS,
FESTI ASCENSIONIS
CHRISTI.

In Sanctæ & Summè laudandæ TRINITATIS, PATRIS,
FILLI & SPIRITUS Sancti Nomine.

E*T manifestè magnum est pietatis Sacramen-*
tum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu; apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in Gloria. 1. Thimoth. 3. v. 16. Quibus verbis Apostolus prædicat, ut magnum mystarium, incarnationem Filii DEI, iustificatus in spiritu, hoc est, quamvis Judæi ipsum pro seductore & seditioso haberent, & eum Pilato tradiderunt, ut eum crucifigerent, & putabant se rectè fecisse, verum Deus ostendit ipsum esse suum filium & Messiam mundi, misit etiam spiritum S. qui testaretur de Christo, quod esset filius DEI, & verus redemptor totius generis humani, in quo solo est salus & vita æterna. Visus ab angelis in tantâ majestate, ut ab illis sit adoratus, ut docet Epistola ad Ebr. cap. 1. prædicatus est gentibus per Apostolos per totum mundum, & Christiani facti pluri-
mi & pro ejus gloriâ, multa millia hominum martyrio coronati & sanguinem suum fuderunt, videlicet credentes in illâ fide de quâ loquitur Apostolus Rom.

§. v. 15. seq. ad finem capitis. Pro magno mysterio quoque habendum, ait Apostolus, quod Christus receptus sit in gloriam. Gloriosi in cœlum ascenderit ad dextram DEI sedens. De hoc agit Textus, qui nobis hâc vice explicandus.

O Remus igitur DEUM, ut hodiernum Festum ita celebrare, Evangeliumq; ita meditari queamus, ut cedat in nominis Divini gloriam, nobis in augmentum & incrementum doctrinae, & bonorum operum, in spem & fiduciam, & tandem in æternam beatitudinem: Dicamus igitur, Pater noster &c.

Textus Act. i. v. 7, 2. 2. ad 12.

Alloquitur S. Lucas in hoc Textu, suum quemdam amicū Theophilum, commemorans se in historiâ suâ Evangelicâ scripsisse de omnibus dictis & factis Christi, necessariis ad nostram salutem scitu & cognitu, & quidem commemorasse illa, que e-
venerunt usq; ad ascensionem, ipsam quoq; ascensionis historiam, quam in hoc Textu attingit, facit etiam mentionem promissionis Christi, de mittendo Spiritu sancto, super Apostolos in die pentecostes. Præterea refert Questionem propositam à discipulis Christi de restauratione regni Israel, num Christus esset hoc restauraturus? Ad quam questionem Christus respondit, non suum officium esse, quicquam proferre de tempore restorationis regni Israel. Promittit autem eis spiritum spiritum S. constituit eos testes,

testes, per suas conciones de omnibus quæ viderunt
& audiverunt. Historiam ascensionis Christi ita S.
Lucas describit, quod Christus absolvens cum eis
colloquium, à nube elevatus sit in cœlum à conspectu
eorum; & quod mox astiterint eis duo viri in al-
bis vestiti, dicentes: Quare in cœlum aspicitis
viri Galilæi, vaticinantur de Christi reditu videli-
scet ad judicandum vivos & mortuos. Confirma-
tur articulus fidei nostræ de Christo, quod ascende-
rit in cœlum; Et de extremo judicio, Christi redi-
tu ad peragendum illud judicium. Excitatur ad o-
randum: Libera nos à malo, da felicem exitum, da
perenne gaudium.

P A R T E S:

- I. De sermone Christi cum discipulis, ultimo, ante suam
in cœlos ascensionem.
- II. De ipsâ Ascensionis historiâ, quomodo Christus ascen-
derit in cœlum.

P R I M A P A R S.

In qua meditatur:

I. S. Evangelistæ Lucæ præ-
factionem ad Theophilum. Antea, inquit S.
Lucas, locutus sum mi Theophile, de omnibus, quæ
capit Iesus cum facere tum docere, in eum diem,
quo receptus est. Postquam Apostolis à se electis, per

Spiritum sanctum, mandatum dedisset, quibus etiam post passionem manifestavit se vivum multis demonstrationibus, visus ab illis quadraginta diebus, & loquens cum eis de regno DEI. In quâ præfatione S. Lucas primò refert, quid hæcenus scripserit, videlicet res gestas Christi, verbis & operibus, usque ad ascensionem in cælum. 2. Quod dederit mandatorum Apostolis à se electis, per spiritum S. videlicet de fungendo officio Apostolatus sive prædicationis per totum mundum. 3. Quod demonstraverit se vivum multis argumentis, per integros Quadraginta dies. 4. Quod locutus cum eis de regno DEI; præcipuè locutus cum eis de regno DEI, licet etiam alia locutus cum eis.

L. C. Sicut S. Lucas rectè commendat suam diligentiam & studium in conscribendis rebus gestis Christi, quod omnia scripserit Christi dicta & facta, videlicet quæ nobis sunt necessaria scitu & cognitu, ad consequenda per Christum vitam æternam: ita maximoperè commendatur historia Evangelica S. Lucae, quod in ea nihil desit. Cum itaque habemus Evangelistæ Lucae scripta ipsius Evangelium & Acta Apostolorum; habemus præterea etiam reliquos tres Evangelistas, utiq; nihil desiderare possumus, quoad perfectionem historię de Christo, videlicet | uti prius dictum, in quantum ad salutem historia requiritur de Christo. Aliàs scimus quid dicit S. Johannes cap. 20. tam multa tamque varia esse dicta & facta Christi, ut si omnia scriberentur, ne mundus quidem illa caperet, sive mundus illa minimè caperet, hoc est, nemo par esset his omnibus legendis & retinendis.

Quæ

Quæ vero scripta sunt, inquit, scripta sunt ut credatis Jesum esse Christum, & quod credentes per nomen ejus habeant vitam æternam. Habemus itaque historiam Christi plenissimam & perfectissimam cum omnes Evangelistæ in unum conferantur. Habemus doctrinam Evangelicam in iisdem, plenissimè verò in actis & Apostolicis Epistolis, ut præterea nihil desit, quo homo, quantum in hac vitâ fieri queat, plenissimè informare in via salutis queat. Habemus præterea Vetus Testamentum, in quo Novum fundatur, quod in Novo Testamento declaratum rectè dicitur. Quod ergò opus doctrinâ hominum & humanis traditionibus, ad informationem de æternæ salutis acquisitione. Vani sunt Pontificii, qui etiam præter scripturam, aliam quærunt viam pro informatione ad salutem. In his sufficiat de scripturâ, S. Pauli testimonium, 2. Tim. 3. Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis &c. ut perfectus sit homo DEI, & ad omne bonum opus instructus. In sacris Bibliis omnia habemus, aliò currere opus non est, & si ad nostras cogitationes, ad fabulas hominum confugimus, nihil aliud habebimus quam fontes sine aquâ, & cælum sine sole. Manemus itaque in scripturis sacris, has scrutantibus pollicetur CHRISTUS vitam æternam Ioh. 5.

L. C. 2. Apostoli, singulari Christi vocatione designati sunt ad hoc officium, vel electi ut Lucas loquitur. Fuerunt illi immediatè vocati à Christo, primò, in ejus Scholam, & illic per aliquot annos fidelissimè & felicissimè informati, sustentati etiam liberalissimè ut eis nihil defuerit, ut ipsi fatentur. Discimus pro-

indè

inde vocationem esse necessariam ministro verbi ad docendum. Quamvis vero nostro tempore, non immediata fiat vocatio alicujus ad docendum, tamen illa mediata efficax est vocatio. Illi qui ab Apostolis, & sic mediatè, à Deo vocati sunt, dicuntur etiam à spiritu sancto positi Episcopi vel doctores & inspectores Ecclesiarum. Act. 20, v. 26. 27. 28. Summus itaque quotquot ordinariè & legitimè juxta ecclesiarum nostrarum piam consuetudinem vocati sumus, Episcopi & Doctores Ecclesiarum à Spiritu sancto constituti. Quare ne aliter judicare de nobis debeamus, quam quod dispensatores mysteriorum DEI, dum fideles, sumus; nobis itaque dictum: Cuicumque remiseritis peccata remittuntur ei, & cuicumque retinueritis, retinebuntur ei; Quicquid solveritis super terram, solutum erit in cœlo & quicquid ligaveritis in terrâ, ligatum erit in cœlo. Assistent ergò auditores, Sinceros & pios Doctores ut veros dispensatores mysteriorum DEI.

L. C. 3. Conversatio discipulorum vel Apostolorum Christi cum Christo per tot septimanas, jucundissima fuit, & jucundior quàm ut illam describere queamus, in quibus autem illa jucunditas constiterit, dicere aliud non possumus, quam quod in hoc constiterit, videlicet quòd viderint Christum in suâ gloriâ corpus ejus glorificatum; Apostoli, Petrus præsertim cum Christo in monte Tabor, in transfiguratione Christi præsentem & videntes Christi claritatem, videntes gloriam Moïsis & Eliæ, nunquam cogitassent amplius de reditu ad retia sua & alia, vel ad Scholam hanc Christi quamvis optimam, non dubitantes quin in illo statu, quo tunc erant, omnia addicerent sine ullò tædio, non laboraturos toties ignorantiam & tar-

nobis

ditate credendi sermonibus Christi, quò nomine ab eo aliquoties reprehensi; dixerint enim bonum est nobis hic esse, faciemus tria tabernacula tibi unum, Mosi unum & Eliæ unum. Non itaque mirum si quotidie oramus, libera nos à malo, da felicem exitum ex hac vitâ, recipe nos pater cœlestis in cœlestia tua & spiritualia gaudia. Consumsit vir DEI Moses etiam quadraginta dies, commorando apud DEUM in monte, visum est tempus exiguum, cibum, potum & somnum non curavit, rediens verò pulchriorem faciem habuit quam illi qui interea edebant & biberunt nec dormierunt. Simus hic modicum patientes, feramus quod mutari non potest & ferendum est, citò aderit refocillatio per beatam mortem, erit nobis hinc transitus & introitus in cœlestem æternamque requiem. O beatos qui hæc assidue meditantur & cupiunt cum Apostolo dissolvi & esse cum Christo.

L. C .4 Christus in quadraginta diebus cum suis locutus de regno DEI, de variis delitiis huius regni, de felicitate eorum omnium, qui illic sunt, & qui eò serió cogitant venire, de hoc uno cum primis & ante omnia sunt solliciti, quod nunquam auferatur à nobis, quod nec fures furari possunt, nec ærugo consumere, non aqua pessundare vel perdere, Thesauri est cœlestis. In alterâ vitâ erit sermo noster de hoc regno DEI, quanta hic sit svavitas, jucunditas, quam felices jam simus, quam tuti, quam sani & benevalentes, qualia oblectant oculos nostros, aures nostras & omnes sensus. Laudabimus Deum,

B

qui

qui ab æterno, nobis hoc regnum præparavit, laudabimus Christum qui has mansiones sua passione nobis est promeritus, laudabimus spiritum sanctum qui nobis hæc omnia revelavit, & de his nobis fidem dedit & in fide conservavit. Loquamur etiam in hac vitâ, in hoc mundo de regno DEI, oremus, adveniat regnum tuum, felix qui edit panem in regno DEI. Non delectemur pravis colloquiis, quæ bonos mores corrumpunt 1. Cor. 15. Sermo noster sit sale conditus, caveamus nobis à verbis otiosis: non loquamur sicut stulti & insipientes loquuntur, Sap. 2. v. 1. seq. ad v. 21. Sed pro dolor, alia proferunt verba, in inferno, Quæ sapientiæ liber eis tribuit cap. 5. v. 1. seq. ad v. 15.

II. Mandatum Christi discipulis propositum. Mandatum hoc erat, ne discederent Jerusolymâ, expectarent illic promissum Patris, quod audiverunt à Christo prius, fore ut sicuti Johannis auditores baptizabantur aquâ ita & discipuli baptizarentur Spiritu sancto post non multos dies. Quod hic dicitur de baptismo Johannis, quod saltem aquâ baptizaverit, non ita intelligendum quasi nuda aqua fuerit in baptismo Johannis, & nulla dona spiritus sanctus contullisset, omninò enim contullit hic baptismus dona sanctificantia fidem, remissionem peccatorum, bonam con-

conscientiam, non vero contulit dona miracula faciendi: de quibus etiam Christus loquitur ad discipulos. Placuit enim Deo Ierusalymis conferre Apostolis miraculose spiritum S. quia celebratur tunc Pentecostes festum in magna hominum congregatione ex variis lingvis, ut S. Lucas refert etiam adfuisse homines parthos, medos elamitas &c. Act. 2: 9.

L. C. Deus vult honorari loca cultus sui synceri, erant in aliis civitatibus Synagogæ, in quibus etiam cultus divinus peragebatur, verum non eà sollemnitate sicut Ierusalymis, quò etiam ad celebranda festa convolavit populus. Dei nutui & voluntati parendum & obediendum. Quare sic velit, jubeat, mandetque non est quærendum. Pontificii errant perhibentes dona DEI cum primis aligata esse ad Romanam Ecclesiam & Romanam civitatem, sed nullum habent præceptum ut illic saltem expectent Spiritum sanctum Christus aliàs in genere loquens de omnibus petentibus & orantibus Deum in fide vera, quod habituri sint Spiritum sanctum ubicunque fuerint. Ubicunque duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi ero in medio illorum, inquit etiam Christus: Ubicunque ergò fuerimus, orare possu-

mus : Spiritus tuus bonus ducat me in rectam
viam. psal. 143, v. 10, & Psalmo 52. ne auferas
à me Spiritum tuum sanctum, spiritus prom-
ptus confirmet me.

III. Christi responsionem
ad discipulorum quæstionem de restauratione
regni Israel illo tempore, an Christus illud esset re-
stauraturus? Respondet Christus increpando eos non
nihil, quæ de rebus ad se non pertinentibus interro-
garent, quas pater in suâ constituit potestate. Et
mox svadet ut cogitent illa, quæ ad eorum specta-
bant officium, quomodo illud feliciter expedirent,
ad quod opus esse dicit Spiritus sanctus quem etiam
promittit eis, & eos testes esse vult suos in Iudæa, Sa-
maria & usque ad finem terræ,

L. C. Opera danda omnibus, ut ea saltem aga-
mus quæ ad nos spectant, non immisceamus nos re-
bus alienis & ad nos non spectantibus. Ita docet
hic Christus dicens: Quid vos Sacerdotes & ministri
verbi de rebus politicis estis curiosi, de regni Israelis
restauracione, committite hoc DEO, is abque vestro
consilio, faciet quod decet, quod bonum est. Do-
cet id ipsum Apostolus Petrus prohibens quempiam
pati, ut aliena agentem. Videamus quisque ut pro-
pria faciamus & curemus plus nobis concreditum,
quam ut illud probè exequi perficereque queamus.
Ne cupias fieri iudex, inquit Syrach fortassis propter
metum, propter favorem aliquid injustè judicares.
Oremus

Oremus DEUM, ut simus contenti nostro officio nostrâ vocatione, ne existimemus nos digniores, aptiores ad sublimiora. Si quis sibi videatur stare, videat ne cadat; portet unusquisque onus suum.

SECUNDA PARS.

In parte primâ habuimus sermonem Christi cum discipulis ultimum, in hac altera parte historiam ipsam ascensionis contemplabimur.

In qua meditamur:

I. Medium ascensionis Christi

sive quo medio videlicet ascenderit in caelum.

S. Lucas dicit Christum vectum nube in caelum, & subductum ab oculis eorum. Viderunt eum magis in caelum ascendere, donec tandem visus eorum altius pertingere non poterat. Potuisset Christus hac nube carere in sua ascensione, sed ita visum, ita placuit. Quare & nos ita contenti simus. Quò ascenderit, hic sanctus Lucas non dicit, in sua historia vero Evangelicâ Cap. 24. dicit Christum vectum in caelum & in ascensione suâ adoratum à discipulis. sanctus Marcus, ut in hodierno Evangelio habetur, dicit Christum in caelum receptum &

consedisse ad dextram DEI, accepisse palam omnem potestatem in caelo & in terrâ, implendi omnia in caelo & in terrâ.

L. C. Verissimus est fidei nostra articulus, quod credimus Christum ascendisse in caelum & sedere ad dextram DEI, Hanc sessionem Christi ad dextram DEI in hâc vitâ non intelligimus. Est in caelis omnipotens, omni praesens, est in terris omnipotens & omnipraesens. Ecce ego vobiscum sum, ad finem seculi Matth. 20. De hoc plura in ipso Evangelio hujus festi diximus.

I I. Prædicationem reditus Christi. Duo viri astiterunt discipulis, inquit, S. Luc: in albis vestiti, sine dubio sancti & mundi DEI angeli, quæ prædicant reditum Christi dicentes: Hic Iesus qui receptus est à vobis in caelum, sic veniet, sicut vidistis eum ascendentem in caelum, Hic angeli non dicunt Christum abfuturum à nobis vel cum abfuisse ab Apostolis, sed quod esset visibiliter rediturus, videlicet in extremo die cum magnâ multitudine angelorum ut CHRISTUS ipse docet Matth. 25.

L. C. Licet Christum iam apud nos habemus, juxta ejus promissionem, in verbis S. Cana: Hoc est

est corpus meum, hic est sanguis meus; Et juxta
promissionem illam: Ecce ego vobiscum sum usque
ad finem mundi; item, ubi duo vel tres congregati
sunt in nomine meo, ibi ero in medio illorum. Li-
cet sit apud nos Christus verissimè, tamen non vi-
demus Christum. Videbimus eum in alterâ vita
summò cum gaudio, videbimus sine fine. Late-
tur indè Iob in sua afflictione, dicens: Scio quod
redemptor meus vivit, &c.

Clementissime Deus pater
coelestis, qui filium tuum Sal-
vatorem nostrū Jesum Chri-
stum, ascendentem in coelos
in dextram tuam collocasti
non ut à nobis absit sed adsit
nobis. Da nobis tuam gratiam
ut in illum credamus firmiter
& ab eo recipiamur hilariter.
Per eundem Dominum no-
strum Iesum Christum. Amen.

Quæstiones.

1. An Evangelium non curandum, si ab arcanis DEI abstinendum est? *Resp.* Tenenda est mediocritas, cupidi enim ad discendum esse debemus quatenus, nos docet celestis magister: quæ autem latere vult, ea ne quis attingere audeat, ut non nisi ad sobrietatem sapiamus. Nunc quod ad temporum præscientiam attinet, eam modò investigationem damnat Christus, quæ ultra divinæ revelationis mensuram penetrat. Certè hyemem & æstatem & reliquas anni partes, frigus ac calorem serenum aut pluvium tempus in sua potestate Deus habet. Sed quia perpetuam fore annorum seriem testatus est, Gen. 8: 22. non dicitur in suâ potestate locasse, quod hominibus communicavit. Quicquid arte, doctrina, judicio, usu comprehendunt Philoſophi aut agricolæ, hoc Deus non dicitur retinuisse sibi: quia apud eos quodammodo deposuit. Idem & de Prophetis scientiendum. Nam illorum officium fuit scire quæ Dominus manifestabat.

2. Quid velit Christus hâc promissione, accipietis virtutem? *R.* His verbis indicat cujusmodi suum regnum futurum sit, & eos revocat tam ad DEI promissionem quam ad mandatum, quod optimum frenanda curiositati remedium erat.

